

## **Bijlage 5**

### **De zorgzame kerk**

Het project 'De zorgzame kerk' is een initiatief vanuit de landelijke kerk (PKN/Kerkinactie) en komt voort uit de veranderingen in de samenleving en hoe wij als kerk daarin een positieve rol kunnen spelen. Diakonia, het vakblad voor diakenen binnen de PKN, schrijft al vele jaren over deze veranderingen die vaak een direct zichtbaar gevolg hebben op diaconaal gebied (positie van de zwakkere medemens). Uiteindelijk hebben deze veranderingen een effect op diaconaal en pastoraal gebied, twee werkgebieden die in elkaar overvloeien. Daarom is 'de zorgzame kerk' breder getrokken dan het diaconale werkterrein en een (mogelijke) werkwijze voor de hele kerk. Bijgaand een aantal teksten over de zorgzame kerk.

#### **Wat is de zorgzame kerk en waarom?**

De zorgzame kerk is een kerkelijke gemeenschap die zorgzaam is voor hen die zorgafhankelijk zijn binnen en buiten de kerk. Gemeenteleden kunnen zo bijdragen aan de zorg en ondersteuning van mensen in hun eigen omgeving. Ieder mens kan in zijn of haar leven zorgafhankelijk zijn of worden. Mensen met een zorgvraag blijven vaak (langer) thuis wonen en blijven (vaak) wonen in de eigen plaats. Kerken spelen vanaf hun oorsprong een belangrijke rol bij het geven van informele zorg. De afgelopen decennia heeft de Nederlandse verzorgingsstaat veel van deze zorg voor haar rekening genomen. Momenteel is er een overgang van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. Dit vraagt om herijking van de rol van kerken ten aanzien van ontwikkelingen in de samenleving. 'De zorgzame kerk' kan ook voor uw gemeente een moment van herijking zijn. Immers, overal wonen zorgafhankelijke mensen. Naast de kanteling van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving is er de economische crisis. Door deze ontwikkelingen dreigen mensen in nood te komen, door gebrek aan zorg of overbelasting (van bijvoorbeeld mantelzorgers). Voor deze mensen wil je er als kerk zijn. De kerk neemt niet de taken over van burgerlijke gemeenten of van mensen zelf, maar heeft haar eigen rol en taak. De kerk handelt vanuit een solidaire houding, vanuit haar Bijbels-christelijke inspiratie.

#### **Kerk als knooppunt levensvragen**

Vanuit het concept 'De zorgzame kerk' is de lokale kerk er voor de wijk. Dit uit zich ook in de aandacht voor mensen met hun levensvragen. In deze tijd vraagt dat nieuwe vormen en nieuwe verbindingen. Dat kan zijn via een open aanbod voor de wijk, te denken valt aan lotgenotencontacten, maar ook aan één-op-ééncontacten die een meer pastoraal karakter hebben. Voor mensen die beperkt mobiel zijn of zich vanuit een zekere anonimiteit willen verbinden, kan er gedacht worden aan het inzetten van digitale middelen. Bij deze herijking van het pastoraat is het van belang na te gaan hoe de kerk daarin kan samenwerken met andere partijen en levensbeschouwelijke richtingen. Dit gaat gepaard met een andere focus en toerusting van diegenen die zich op dit moment binnen de kerk bezighouden met pastoraat, samen met vrijwilligers in en rondom de kerkelijke gemeenschap. Er zal (nog) meer nadruk moeten zijn op het 'present zijn' en vanuit concrete aanwezigheid en betrokkenheid met mensen in gesprek gaan over levensvragen.

#### **Kerk als schakel**

Vanuit het concept 'De zorgzame kerk' kan een gemeente het kerkgebouw inzetten als dienstverlenende en schakelende functie op het terrein van zorg en welzijn, als laagdrempelige ontmoetingsplek vanuit de herbezinning op de kerk als gebouw. Veel gemeenten staan momenteel voor de keuze van de sluiting van één of meerdere kerkgebouwen en er leven vragen als: kunnen we toch een kerkelijke ontmoetingsplek behouden in de wijk? Kunnen we ons kerkgebouw een

multifunctionele bestemming geven, waardoor het ook financieel mogelijk blijft het kerkgebouw te behouden? Te denken valt aan laagdrempelige opvang/dagbesteding voor mensen die geen aanspraak meer kunnen maken op een plek in een door de overheid gefinancierde dagbesteding. Ook valt te denken aan het inzetten van het kerkgebouw als plek waar nieuwe netwerken vorm krijgen en combinaties ontstaan tussen 'bondgenoten' in de wijk (dorp of stad) waar het 'omzien naar elkaar' concreet en in pastorale zin vorm krijgt. Daarmee krijgt het kerkgebouw een nieuwe dimensie als centrale ontmoetingsplek voor de wijk (dorp of stad) met betrekking tot activiteiten op het vlak van formele en informele zorg en het versterken van de lokale gemeenschap.

### **Lokale belangenbehartiging**

De overheid blijft, volgens de wet, het schild van de zwakke. Kerk in Actie neemt vanuit haar taak het lobbyen naar de landelijke overheid namens de diaconieën voor haar rekening. Nu in de transitie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving de burgerlijke gemeente steeds meer verantwoordelijkheden krijgt, wordt de rol van diaconieën steviger. Zij krijgen de taak om de signaalfunctie ter harte te nemen en waar zij kunnen op te komen voor hen die zorgafhankelijk zijn van de burgerlijke gemeente. Krijgen mensen de zorg die zij nodig hebben? Krijgen de mensen die heel direct te maken hebben met veranderingen in de zorg, zoals mensen met een verstandelijke, psychische of lichamelijke beperking, toch de begeleiding die zij nodig hebben? Wordt er te veel gevraagd van vrijwilligers als zij ook ingezet worden bij mensen met een zware zorgvraag? Deze belangenbehartiging en signalering kunnen plaatsvinden via de vertegenwoordiging in Wmo-raden en deelname aan diaconale netwerken. Vanuit deze invalshoek wordt de signaalfunctie versterkt.

### **Zorgmaatjes**

Het deelproject Zorgmaatjes zet in bij kerkelijke gemeenschappen die vanuit hun verbondenheid met de wijk zorgzaam willen zijn voor hen die (binnen of buiten de kerk) aan huis gekluisterd zijn door (chronische) ziekte en/of door afnemende mobiliteit. In onderlinge samenwerking met (zorg)organisaties komen we op het spoor van mensen die behoefte hebben aan iemand die er voor hen kan zijn, voor de zorgvrager zelf, maar ook voor de vaak zwaar belaste mantelzorger. Het versterken van hun (vaak afgenomen) netwerk is daarbij van belang. Bijzondere aandacht gaat uit naar hen die weinig of geen familie of naasten (meer) hebben. Zorgmaatjes speelt ook in op de ontwikkeling in de zorg waarin wordt ingezet op het samenwerken tussen vrijwilligers en beroepskrachten. Het gaat hierbij om versterking: om vrijwillige inzet te versterken en te zoeken naar lokale samenwerkingsverbanden. Het gaat ook om verbinden: verbinding tussen vrijwilligers en zorgafhankelijke mensen en het opbouwen van een netwerkstructuur waarin niemand tussen wal en schip belandt of vermalen wordt in de ambtelijke zorgmolens bij de ingezette decentralisatie van AWBZ-zorg naar de Wmo.

### **Wij zouden een zorgzame kerk willen worden, maar we doen al veel met weinig mensen, hoe kunnen we dit aanpakken?**

Het gaat er niet om de mensen die al veel doen in de kerk zwaarder te belasten, maar om mensen die graag bereid zijn om zich in te zetten voor mensen die het nodig hebben in de eigen buurt. In eerste instantie gaat het om de eigen plaats en het betrekken van gemeenteleden bij de zorgzame kerk, maar het project is relatief eenvoudig uit te breiden door samen te werken met een buurgemeente.